

I velkjent farvann

av Ine Therese Berg Strømmer, gjestespill Det Åpne Teater 9.2.07

Tromsø-baserte Ferske Scener har gjestet Det Åpne Teater med forfatter Tale Næss' debut som dramatiker, *Strømmer*, en historie om en fars sorgreaksjon etter at det 6 år gamle datteren hans har forsvunnet. Ferske Scener drar gjerne fulle hus når de er i Oslo og har lenge vært en av de mest markante innslagene i det frie scenekunstmiljøet i Nord Norge, hvor de særlig har satset på ny, norsk dramatik. Kjernen i gruppa er regissør Kristin E. Bjørn og skuespiller Bernt Bjørn som mange husker fra det nå oppløste Totalteatret. Der Totalteatret ble kjent for et egenartet og nyskapende uttrykk med lokal forankring, beveger Ferske Scener seg i mer velkjent farvann.

Det vanlige Finn Strømmer står i en helt vanlig moderne norsk stue og forteller en kvinnelig politikonstabel om datteren sin Thea på seks år som har gått ut av huset midt på natten og ikke kommet tilbake. Senere befolkes scenen av vennen, kollegaen, legen - og fem versjoner av Thea. De voksne har alle til felles at de ikke helt strekker til i møtet med farens tap av datteren, men det er hans egen utilstrekkelighet overfor datteren som står i sentrum av fortellingen.

Ferske Scener følger manuset nesten til punkt og prikke, inkludert sceneanvisningene. Regien løser ikke det som blir en av svakhetene ved både tekst og oppsetting: at materialet virker så velkjent. Foreldre i krise, tap av et barn, dette er en historie som er fortalt mange ganger før, både på scenen, på film og i media. Et glitrende eksempel som har spøkt i hukommelsen i arbeidet med denne anmeldelsen er Atom Egoyans fantastiske film fra 1997, *The Sweet Hereafter*, som lavmælt, men med nerve forteller om voksne som svikter barn. Det krever noe helt spesielt for at denne type materiale virkelig skal engasjere når det omsettes til teater. Dessverre mangler det helt spesielle for det meste her. Bare i noen øyeblikk nærmer ensembler seg unike teaterøyeblikk og det skjer når de fem unge skuespillerne dukker opp på scenen og gjør krav på farens oppmerksomhet. Ikke bare er dette et bilde på hvor krevende det sikkert kan være å ha barn, det fungerer også som bilde på datterens konstante nærvær i farens bevissthet og hans dårlige samvittighet fordi han ikke strakk til. Grepet er godt, historien om far og datter fortelles simultant, både den før og den etter forsvinningen. Men hvorfor begynner de andre karakterene også å høre Thea? Det er i mine øyne en brist i både tekstens og forestillingens interne logikk. Scenen der fem små Theaer blir svingt rundt av de fem voksne skuespillerne har masse bevegelse og er isolert sett fin p se på, men har ikke egentlig noen logikk eller interessant funksjon i helheten.

MANGLLENDE TROVERDIGHET

Finn Strømmer får beskjed av de rundt seg om at han må sørge for å få nok søvn. Som om alt blir bra bare han får sovet ut. Næss peker med det på de absurde frasene vi omgir oss med i møte med andre menneskers problemer, velmente, men samtidig en måte å holde problemet på avstand. Vi vil at det skal ordne seg, men gjør det alltid det, særlig hvis man selv har ansvaret? Strømmer insisterer på at han sover for mye og etter hvert skjønner man hvorfor, Nærmeste nabo og venn forteller ham nemlig om sin teori, at Strømmer var lei av å lete etter datteren som han trodde leker gjemsel, og gikk og la seg den natten Thea ble borte. Dette er antagelig det mest kontroversielle i teksten, men det oppleves ikke som spesielt rystende verken ved lesning eller i teatersituasjonen. Jeg blir aldri virkelig engasjert i hva som egentlig skjedde.

Kanskje mangelen på engasjement fra min side skyldes at jeg ikke har barn selv, og derfor ikke identifiserer meg med karakterene. Enten er jeg lite empatisk, eller så kan det ligge hos skuespillerne og i teksten. Jeg velger det siste alternativet. Til tross for strålende anmeldelser på hjemmebane overbeviser nemlig ikke ensemblet meg. De er ikke troverdige i rollen som lege, politikvinne, eller kamerat. Selv om skuespillerne står på virker det som om de verken har funnet helt fram til karakterene, eller hverandre. De har ikke fått hjelp av den realitvt åpne teksten som er sparsommelig med bakgrunnsopplysninger. Muligens kunne det ha vært løst bedre gjennom stilisering, ved å tre ytterligere ut av den psykologisk-realistiske rammen som er satt? I stedet blir karakterene stereotype. I flere tilfeller overspilles det og Pernille Dahl Johnsen som spiller legen tyr på et tidspunkt til pinlig komisk spill for publikum, i det som virker som et tappert forsøk på å skape dynamikk i stykket. Bernt Bjørn, en skuespiller med sterk scenisk tilstedeværelse, spiller ut det fortvilte og lett fortapte gjennom størstedelen av stykket, men kunne med fordel variert uttrykket og med det gitt forestillingen utvikling.

UTDATERTE GREP

Tradisjonell realisme blir forsøkt brutt opp ved at alle karakterene stort sett befinner seg på scenen, i en fullt møblert stue som også fungerer som legens og politiets kontor. De fem barneskuespillerne er nevnt. I blant bryter det inn et musikkspor som skal sette stemning, skuespillerne beveger seg plutselig i sakte film og snakker i talekor når handlingen nærmer seg et høydepunkt på slutten av stykket. Det er godt å slippe å se masse innganger og utganger og småjentene fungerer som sagt glimrende. Men ellers gir musikken i denne konteksten assosiasjoner til norsk TV-serier, særlig i sammenheng med den realistiske scenografien. Talekor og saktefilm er dessuten, slik det her forekommer, ganske forslitte og overflødige teatral grep. Det virker rett og slett ikke som om verken regissør eller dramatiker

helt har bestemt seg for hvordan de vil si det de har på hjertet. Dermed ligger *Strømmer* og vaker mellom en pseudo-eksistensialisme og hverdagsrealisme, som for å være ærlig, er litt kjedelig. Ferske Scener sier om seg selv at de ønsker å overraske, men byr på lite nytt når det kommer til stykket.